

НУШ: система оцінювання в початковій школі

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Характерною ознакою оцінювання є рівноправна взаємодія учасників освітнього процесу, спрямована на формування суб'єктної позиції учня/учениці через активне залучення його/її до самооцінювання/ взаємооцінювання і прийняття рішень щодо подальшої навчальної діяльності.

Відповідно до Закону України «Про загальну середню освіту» оцінювання ґрунтується на **принципах** дитиноцентризму, об'єктивності, доброчесності, справедливості, неупередженості, систематичності, критеріальності, гнучкості, перспективності, диференційованості та конфіденційності, а також плановості, чіткості, прозорості, відкритості, доброзичливості.

Основними функціями оцінювання є формувальна, діагностувальна, мотиваційно-стимулювальна, розвивальна, орієнтувальна, коригувальна, прогностична, констатувальна, виховна. Відповідно до мети оцінювання **пріоритетними є формувальна та діагностувальна функції оцінювання.**

Реалізацію **формувальної функції** оцінювання забезпечують відстеженням динаміки навчального поступу учня/учениці, визначенням його/її навчальних потреб та подальшим спрямуванням освітнього процесу на підвищення ефективності навчання з урахуванням виявлених результатів навчання.

Діагностувальна функція дає можливість виявити стан набутого учнями досвіду навчальної діяльності відповідно до поставлених цілей, з'ясувати передумови стану сформованості отриманих результатів, причини виникнення утруднень, скоригувати процес навчання, відстежити динаміку формування результатів навчання та спрогнозувати їх розвиток. Обидві функції взаємодоповнюють одна одну і зумовлюють особливості організації оцінювальної діяльності.

Об'єктами оцінювання є результати навчання учня/учениці, у тому числі процес їх досягнення ним/нею. Відповідно до пункту 22 статті 1 Закону України «Про освіту» **результати навчання** - це знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, виміряти і оцінити та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

Задля здійснення оцінювання з урахуванням вікових особливостей учнів 1-4 класів щодо можливостей оволодіння певними складниками результатів навчання серед них пропонуємо виокремлювати **об'єктивні результати навчання** (знання про предмети і явища навколишнього світу, взаємозв'язки і відношення між ними, уміння та навички оперувати знаннями, уміння застосовувати набутий досвід навчальних дій, досвід творчої діяльності, що відображено в обов'язкових/очікуваних результатах навчання, визначених в освітній програмі закладу загальної середньої освіти) та **особистісні надбання учня/учениці** (активність, ініціативність; старанність, наполегливість; комунікабельність, здатність співпрацювати; самостійність, відповідальність; ціннісні ставлення), які він/вона виявляє у процесі досягнення результату навчання.

Відповідно до пункту 28 Державного стандарту початкової освіти отримання даних, їх аналіз та формулювання суджень про результати навчання учнів здійснюють у процесі:

- **формуваального** оцінювання, метою якого відстеження особистісного розвитку учнів й ходу опановування ними навчального досвіду як основи компетентності та побудову індивідуальної освітньої траєкторії особистості;
- **підсумкового** оцінювання, метою якого є співвіднесення навчальних досягнень учнів з обов'язковими/очікуваними результатами навчання, визначеними Державним стандартом/освітньою програмою.

З урахуванням мети оцінювання змінено підходи до вираження оцінки. На заміну узагальненій бальній оцінці навчальних досягнень учнів з предмета вивчення/інтегрованого курсу використовують **вербальну оцінку окремих результатів навчання учня/учениці з предмета вивчення, інтегрованого курсу** (освітньої галузі), яка окрім оцінювального судження про досягнення може ще називати і **рівень результату навчання**.

Задля уніфікації термінів та зручності їх використання в практичній діяльності оцінювальне судження називають **вербальною оцінкою**, оцінювальне судження із зазначенням рівня результату - **рівневою оцінкою**.

Вербальну і рівневу оцінки можуть виражати як усно, так і письмово. Процес навчання та його результати характеризують доброзичливими, лаконічними, чіткими, об'єктивними, конкретними оцінювальними судженнями. Рівень результату навчання визначають з урахуванням динаміки його досягнення та позначати буквами: «початковий» (П), «середній» (С), «достатній» (Д), «високий (В)». **Оцінка** буде допомагати учню/учениці усвідомлювати власні успіхи і шляхи подолання утруднень.

Результат оцінювання **особистісних надбань учня/учениці** у 1-4 класах виражають **вербальною оцінкою**, а **об'єктивних результатів навчання учня/учениці** у 1-2 класах - **вербальною оцінкою**, у 3-4 класах – або **вербальною оцінкою**, або **рівневою оцінкою** за вибором закладу загальної середньої освіти на підставі рішення його педагогічної ради.

Оцінка є конфіденційною інформацією, доступною лише для учня/учениці та його/її батьків (або осіб, що їх замінюють). Інформування батьків про результати навчання може відбуватись під час індивідуальних зустрічей, шляхом записів оцінювальних суджень у робочих зошитах учня/учениці, інших носіях зворотного зв'язку з батьками (паперових/ електронних щоденниках учнів тощо), фіксації результатів навчання у **свідоцтвах досягнень** учня/учениці.

Учитель може обрати і погодити з батьками учнів форму зворотного зв'язку.

II. ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Формувальне оцінювання розпочинається з перших днів навчання у школі і **триває постійно**. Формувальне оцінювання спрямовують на з'ясування індивідуальних проблем в опануванні учнем програмовим матеріалом та запобігання утруднень на подальших етапах навчання. Задля цього учитель здійснює постійне спостереження за динамікою розвитку особистісних якостей учня/учениці, рівня сформованості у нього

певних навчальних дій, що співвідносяться з очікуваними результатами, сприяє формуванню впевненості щодо власних можливостей та навичок учіння. За потреби коригує навчальний поступ учня/учениці.

Формувальне оцінювання здійснюється в психологічно комфортних умовах, що передбачають рівноправний діалог між учнем/ученицею та вчителем. Оцінювальна діяльність, зазвичай, розпочинається із **самооцінювання** учнем/ученицею власної роботи (або взаємооцінювання результатів навчання учнями) і завершують оцінюванням результату учителем.

У межах формувального оцінювання за результатами опанування певної програмової теми/частини теми (якщо тема велика за обсягом)/кількох тем чи розділу протягом навчального року рекомендуємо проводити **тематичні діагностувальні роботи**.

Діагностувальні роботи можуть містити завдання, які виконують усно (переказ, власне висловлення тощо), письмово (списування, диктант, тестові завдання тощо), практично (дослід, моделювання/ конструювання, виконання практичної роботи тощо) та завдання, що передбачають виконання роботи з допомогою електронних освітніх ресурсів.

Тематичні діагностувальні роботи з предметів вивчення таких освітніх галузей, як «Технологічна», «Інформатична», «Мистецька» і «Фізкультурна» не проводять.

Результатами оцінювання тематичних діагностувальних робіт є оцінювальні судження з висновком про сформованість кожного результату навчання, який діагностується на даному етапі навчання.

ІІІ. ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ

Об'єктом **підсумкового оцінювання** є результати навчання учня/учениці за рік.

Основою для підсумкового оцінювання результатів навчання за рік можуть бути результати виконання тематичних діагностувальних робіт, записи оцінювальних суджень про результати навчання, зафіксовані на носіях зворотного зв'язку з батьками, спостереження вчителя у процесі формувального оцінювання. Підсумкову оцінку за рік визначають з урахуванням динаміки досягнення того чи іншого результату навчання.

Підсумкове оцінювання за рік з предметів вивчення таких освітніх галузей, як «Технологічна», «Інформатична», «Мистецька» і «Фізкультурна» здійснюється шляхом узагальнення даних, отриманих під час формувального оцінювання, з урахуванням динаміки формування результату навчання.

У **свідоцтві досягнень учня** надають розгорнуту характеристику результатів навчання учня/учениці, здобутих протягом навчального року.

**Оцінювання результатів навчання
учнів 1-2 х класів закладів загальної середньої освіти**

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Стан сформованості	Орієнтовні критерії
Сформовано (√)	<p><i>Учень (учениця) самостійно повністю або з незначною допомогою учителя</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • виявляє розуміння фактичного змісту сприйнятого на слух висловлення, запитує про незрозуміле • читає вголос цілими словами, усвідомлено, правильно, виразно • виявляє розуміння змісту прочитаного тексту, пояснює вчинки персонажів у творі, висловлює власне ставлення щодо прочитаного • переказує усно прочитаний/прослуханий твір з дотриманням послідовності змісту • зрозуміло висловлює свої думки, розповідає про події за спостереженнями; будує діалоги на доступні теми, дотримується правил мовленнєвого етикету • пише розбірливо, перевіряє написане, виправляє помилки • визначає й аналізує мовні одиниці і мовні явища, використовує їх для вдосконалення мовлення
Формується (±)	<p><i>Учень (учениця) частково або лише з допомогою учителя:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • виявляє розуміння фактичного змісту сприйнятого на слух висловлення, запитує про незрозуміле • читає вголос цілими словами, усвідомлено, правильно, виразно • виявляє розуміння змісту прочитаного тексту, пояснює вчинки персонажів у творі, висловлює власне ставлення щодо прочитаного • переказує усно прочитаний/прослуханий твір з дотриманням послідовності змісту • зрозуміло висловлює свої думки, розповідає про події за спостереженнями; будує діалоги на доступні теми, дотримується правил мовленнєвого етикету • пише розбірливо, перевіряє написане, виправляє помилки визначає й аналізує мовні одиниці і мовні явища, використовує їх для вдосконалення мовлення

МАТЕМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Стан сформованості	Орієнтовні критерії
Сформовано (✓)	<p><i>Учень (учениця) самостійно повністю або з незначною допомогою учителя:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • читає, записує, утворює, порівнює числа в межах 100, визначає склад числа • володіє навичками додавання і віднімання чисел • читає записує математичні вирази, у тому числі зі змінною, знаходить їх значення; • аналізує текст задачі, створює за потреби модель, обґрунтовує спосіб розв'язання, розв'язує задачу, перевіряє розв'язок; • розпізнає, конструює з підручного матеріалу і зображує геометричні фігури; • використовує для вимірювання величин доцільні одиниці вимірювання, оперує величинами.
Формується (±)	<p><i>Учень (учениця) частково або лише з допомогою учителя:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • читає, записує, утворює, порівнює числа в межах 100, визначає склад числа • володіє навичками додавання і віднімання чисел • читає записує математичні вирази, у тому числі зі змінною, знаходить їх значення; • аналізує текст задачі, створює за потреби модель, обґрунтовує спосіб розв'язання, розв'язує задачу, перевіряє розв'язок; • розпізнає, конструює з підручного матеріалу і зображує геометричні фігури; • використовує для вимірювання величин доцільні одиниці вимірювання, оперує величинами.

СОЦІАЛЬНА І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА, ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА ОСВІТНІ ГАЛУЗІ

Стан сформованості	Орієнтовні критерії
	<p><i>Учень (учениця) самостійно повністю або з незначною допомогою учителя:</i></p>

Сформовано (√)	<ul style="list-style-type: none"> • називає свою адресу, країну, її столицю; • розповідає/розпізнає про символи держави (прапор, герб, гімн, державна мова); • називає відомих українців; культурні і природні пам'ятки свого краю; • розповідає свої права і обов'язки в сім'ї, в школі, громадських місцях, наводить приклади та діє з повагою до прав інших; • розпізнає першочергові та другорядні потреби людини та визначає способи їх задоволення з урахуванням культури споживання; • визначає, як діяти у повсякденних ситуаціях без загрози для життя і здоров'я; • наводить приклади діяльності служб допомоги в небезпечних ситуаціях, називає номери телефонів цих служб.
Формується (±)	<p><i>Учень (учениця) частково або лише з допомогою учителя:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • називає свою адресу, країну, її столицю; • розповідає/розпізнає про символи держави (прапор, герб, гімн, державна мова); • називає відомих українців; культурні і природні пам'ятки свого краю; • розповідає свої права і обов'язки в сім'ї, в школі, громадських місцях, наводить приклади та діє з повагою до прав інших; • розпізнає першочергові та другорядні потреби людини та визначає способи їх задоволення з урахуванням культури споживання; • визначає, як діяти у повсякденних ситуаціях без загрози для життя і здоров'я; • наводить приклади діяльності служб допомоги в небезпечних ситуаціях, називає номери телефонів цих служб.

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Стан сформованості	Орієнтовні критерії
Сформовано (√)	<p><i>Учень (учениця) самостійно повністю або з незначною допомогою учителя:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • організовує робоче місце за визначеною умовою, дотримується безпечних прийомів праці; • виготовляє поетапно виріб за визначеною послідовністю операцій/дій;

	<ul style="list-style-type: none"> • виконує трудові дії щодо самообслуговування, у тому числі ремонтує іграшки, книжки, доглядає за рослинами.
Формується (±)	<p><i>Учень (учениця) частково або лише з допомогою учителя:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • організовує робоче місце за визначеною умовою, дотримується безпечних прийомів праці; • виготовляє поетапно виріб за визначеною послідовністю операцій/дій; • виконує трудові дії щодо самообслуговування, у тому числі ремонтує іграшки, книжки, доглядає за рослинами.

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Стан сформованості	Орієнтовні критерії
Сформовано (✓)	<p><i>Учень (учениця) самостійно повністю або з незначною допомогою учителя:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • описує враження від сприймання творів мистецтва, словесно характеризує їх; • відтворює художні образи засобами образотворчого мистецтва за зразком, користується різними художніми матеріалами; • презентує створені художні образи, описує, чи вдалося втілити творчий задум.
Формується (±)	<p><i>Учень (учениця) частково або лише з допомогою учителя:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • описує враження від сприймання творів мистецтва, словесно характеризує їх; • відтворює художні образи засобами образотворчого мистецтва за зразком, користується різними художніми матеріалами; • презентує створені художні образи, описує, чи вдалося втілити творчий задум.

ПРИРОДНИЧА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Стан сформованості	Орієнтовні критерії
Сформовано (√)	<p><i>Учень (учениця) самостійно повністю або з незначною допомогою учителя:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • розпізнає природні й рукотворні об'єкти, об'єкти неживої і живої природи, встановлює взаємозв'язки між ними; • називає і описує явища, які відбуваються в природі; • досліджує за інструкцією запропоновані об'єкти природи з використанням запропонованих приладів, описує з допомогою вчителя отриманий результат; • орієнтується на місцевості за об'єктами природи; • знаходить об'єкти на карті України (столицю України, Карпати, Крим, річку Дніпро, Чорне й Азовське моря); • називає умови необхідні для життя організмів; наводить приклади природоохоронних заходів.
Формується (±)	<p><i>Учень (учениця) частково або лише з допомогою учителя:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • розпізнає природні й рукотворні об'єкти, об'єкти неживої і живої природи, встановлює взаємозв'язки між ними; • називає і описує явища, які відбуваються в природі; • досліджує за інструкцією запропоновані об'єкти природи з використанням запропонованих приладів, описує з допомогою вчителя отриманий результат; • орієнтується на місцевості за об'єктами природи; • знаходить об'єкти на карті України (столицю України, Карпати, Крим, річку Дніпро, Чорне й Азовське моря); • називає умови необхідні для життя організмів; наводить приклади природоохоронних заходів.

**Оцінювання результатів навчання
учнів 3-4 х класів закладів загальної середньої освіти**

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Стан сформованості	Орієнтовні критерії
«початковий» (П), «середній» (С), «достатній» (Д), «високий (В)».	<ul style="list-style-type: none"> • визначає фактичний зміст, тему, основну думку, пояснює причиново-наслідкові зв'язки сприйнятого на слух висловлення, уточнює інформацію, ставить доцільні запитання • володіє повноцінною навичкою читання вголос і мовчки • аналізує прочитаний текст, висловлює й обґрунтовує власне ставлення щодо прочитаного, формулює висновки • переказує усно і письмово прочитаний/прослуханий твір з дотриманням логіки викладу та з творчим доповненням • будує зв'язні висловлювання (розповідь, опис, міркування, есе, діалог) в усній і письмовій формах, володіє монологічною та діалогічною формами мовлення дотримується правил культури спілкування • пише розбірливо, дотримується граматичних і орфографічних норм, перевіряє і редагує написане • досліджує мовні одиниці та явища, використовує їх для вдосконалення мовлення

МАТЕМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Стан сформованості	Орієнтовні критерії
«початковий» (П), «середній» (С), «достатній» (Д), «високий (В)».	<ul style="list-style-type: none"> • читає, записує, утворює, порівнює числа, визначає розрядний склад числа • володіє навичками додавання і віднімання, множення і ділення чисел • читає і записує математичні вирази, у тому числі зі змінною, знаходить їх значення; розв'язує рівняння, добирає розв'язок нерівності зі змінною • аналізує текст задачі, створює за потреби модель, обґрунтовує спосіб розв'язування, розв'язує задачу,

	<p>прогнозує і перевіряє розв'язок</p> <ul style="list-style-type: none"> розпізнає, будує геометричні фігури, конструює об'єкти з геометричних фігур використовує для вимірювання величин доцільні одиниці вимірювання, оперує величинами, користується приладами для вимірювання
--	--

СОЦІАЛЬНА І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА, ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА ОСВІТНІ ГАЛУЗІ

Стан сформованості	Орієнтовні критерії
<p>«початковий» (П), «середній» (С), «достатній» (Д), «високий (В)».</p>	<ul style="list-style-type: none"> пояснює на прикладах, що означає бути громадянином України; досліджує історію свого роду, села/міста, рідного краю і презентує результати розповідає про відомі історичні події, пам'ятки природи і культури, видатних людей, у тому числі винахідників, пояснює вплив їх діяльності на життя людей/ збереження довкілля пояснює свої права і обов'язки в сім'ї, в школі, громадських місцях; аргументовано визначає перевагу добрих взаємин над конфліктами; розрізняє першочергові і другорядні потреби, пояснює важливість помірності у споживанні товарів і послуг, планує конкретні дії для задоволення власних потреб пояснює, від чого залежить безпека в довіллі; описує можливі ризики поведінки на прикладах моделює звернення по допомогу в різні служби у разі небезпечних ситуацій, пояснює можливі наслідки та свої дії

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Стан сформованості	Орієнтовні критерії
<p>«початковий» (П), «середній» (С), «достатній» (Д), «високий (В)».</p>	<ul style="list-style-type: none"> організовує робоче місце відповідно до власних потреб і визначених завдань, дотримується безпечних прийомів праці планує послідовність виготовлення виробу за власно обраними технологіями обробки матеріалів та виготовляє його планує та виконує трудові дії щодо самообслуговування, у тому числі ремонтує книжки, пришиває гудзики, сервірує стіл

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Стан сформованості	Орієнтовні критерії
«початковий» (П), «середній» (С), «достатній» (Д), «високий (В)».	<ul style="list-style-type: none"> описує враження від сприймання творів мистецтва, словесно характеризує твір з використанням мистецької термінології створює варіанти запропонованих художніх образів засобами образотворчого мистецтва, користується різними художніми матеріалами співає виразно, відтворює запропоновані ритми (соло та в групі), імпровізує з ритмами презентує власні художні образи, оцінює власну творчість, пояснює, що вдалося

ПРИРОДНИЧА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Стан сформованості	Орієнтовні критерії
«початковий» (П), «середній» (С), «достатній» (Д), «високий (В)».	<ul style="list-style-type: none"> установлює взаємозв'язки між об'єктами неживої і живої природи, розрізняє рукотворні об'єкти, виготовлені з природних і штучних матеріалів описує зміни, які відбуваються в природі, установлює причиново-наслідкові зв'язки між ними обирає обладнання та досліджує об'єкт природи за власно складеним планом, робить висновки і презентує їх орієнтується на місцевості за об'єктами природи і з допомогою компасу знаходить і показує на карті Україну, материки, океани та інші об'єкти відповідно до навчального завдання пояснює залежність життя організмів від умов існування, правила природоохоронної поведінки, дотримується цих правил